

هایدی هایس جی کوبز

تاریخ پذیرش و انتشار: ۱۳۹۷/۱۱/۶

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۱۲/۱۶

مدارس چنان قدیمی شده اند که وقتی دانش آموزان صبح ها از در ورودی مدارس می گذرند، گویا وارد ماشین زمان شده اند و نه به آینده بلکه به زمان گذشته (دهه ۱۹۸۰) سفر می کنند (جی کوبز، ۲۰۱۰).

مصطفی قادری^۱

مروری بر زندگی شخصی و علمی هایدی جی کوبز

هایدی هایس جی کوبز^۲ در سال ۱۹۴۸ در آمریکا متولد شد. او یکی از متخصصان برنامه درسی در سطح بین المللی است که بیشتر با کار در زمینه تلفیق برنامه درسی^۳، نقشه پردازی برنامه درسی^۴ و رویکردهای تدوین برنامه درسی قرن بیست و یکم شناخته شده است. جی کوبز در سال ۱۹۸۱ مدرک دکترای خود را از دانشگاه کلمبیا اخذ کرده است و از همان زمان در دانشکده برنامه درسی و تدریس^۵ دانشگاه کلمبیا تدریس می کند. افکار جی کوبز تحت تاثیر تغییرات فناوری و تغییرات ماهیت دانش میان رشته ای در سطح جهانی بوده است. از نظر او برنامه درسی در قرن جدید باید خود را با این دو مسئله سازگار سازد. او موسسه ای را با نام نقشه پردازی برنامه درسی در دهه ۹۰ تاسیس نمود و تا کنون در طراحی برنامه های درسی ایالتی و منطقه ای مشارکت داشته است و یکی از اعضای برجسته انجمن نظارت و ارزیابی^۶ است. هایدی جی کوبز را باید از دسته متخصصان برنامه درسی شمرد که بر نظارت و ارزیابی علمی و به ویژه نظارت از طریق فناوری های نوین تاکید ویژه ای داشته اند. الگوی ارزیابی و نظارت مطرح شده توسط وی مبتنی بر پایش اطلاعات سیستم برنامه ریزی درسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات برای ایجاد نظام مدیریت اطلاعات مربوط به اجرای برنامه های درسی است. بنابراین می توان گفت که مهم ترین دغدغه زندگی جی کوبز نظارت آگاهانه، آنی و نظام دار بر برنامه درسی با استفاده از فناوری های ارتباطی است، آن چنان که تصمیم گیرندگان برنامه درسی نقشه روشن و جامعی از فرایند برنامه ریزی درسی در همه مقاطع، مکان ها و زمان ها داشته باشند. او با ادغام دو ایده مهم زندگی خود یعنی

^۱ . دانشیار دانشگاه علامه طباطبائی

^۲ Heidi Hayes Jacobs

^۳ Curriculum integration

^۴ Curriculum mapping

^۵ Department of Curriculum and Teaching

^۶ Association for Supervision and Curriculum

نقشه پردازی برنامه درسی و نوسازی مدارس قرن بیست و یکم بر این باور است که می توان فرایند برنامه ریزی درسی را از طریق فناوری های نوین شفاف تر، دقیق تر و پاسخگو تر ساخت.

شرح و تفسیر اندیشه و افکار جی کوبز

زندگی حرفه ای جی کوبز صرف سه موضوع مهم در حوزه برنامه درسی شده است. برنامه درسی تلفیقی، نقشه پردازی برنامه درسی و نیازهای برنامه درسی قرن بیست و یکم. ولی در این میان اندیشه های او در زمینه نقشه پردازی برنامه درسی برجسته تر است. در ادامه به مهمترین اندیشه های وی اشاره خواهیم کرد:

۱- برنامه درسی تلفیقی^۱

جی کوبز از دهه ۱۹۸۰ به بعد کار خود را روی تلفیق برنامه های درسی آغاز کرد و جزو نخستین متخصصان برنامه درسی است که روی طراحی و اجرای برنامه های درسی تلفیقی کار کرده است. از نظر جی کوبز بهترین طراحان برنامه درسی خود معلمان هستند و آن ها می توانند اشکال مختلف برنامه درسی را با همدیگر تلفیق کنند (جی کوبز، ۱۹۹۸). وی در کارهای خود از پنج دسته از گزینه های طراحی برنامه درسی تلفیقی نام می برد:

- طراحی محتوای درسی رشته محور^۲ که در آن موضوعات درسی (مانند ریاضی، تاریخ، علوم و مطالعات اجتماعی) به صورت جدا از هم و در قالب رشته های علمی نظامدار عرضه می شوند.
- طراحی به صورت رشته های موازی^۳ که در آن یک موضوع درسی مانند جنگ جهانی دوم در درس مطالعات اجتماعی به صورت موازی و به لحاظ زمانی با داستان یک سرباز آلمانی در درس زبان انگلیسی تدریس می شود. در این شکل از تلفیق موضوع درسی تغییر نمی کند بلکه دو یا چند موضوع تدریس که اشتراک معنایی با هم دارند به صورت موازی می شوند.
- طراحی چند رشته ای^۴ که در آن چند درس به صورت همزمان در قالب یک واحد درسی یا دوره آموزشی تدریس می شوند. مثلاً در کارگاه آموزشی اخلاق علمی می توان از رشته های مختلف مانند علوم اجتماعی، علوم رفتاری و فلسفه بهره گرفت.
- طراحی واحدهای میان رشته ای^۵ که در آن موضوعات مختلف درسی مانند ریاضی، علوم، تربیت بدنی، هنر، مهارت های زبانی و غیره با هدف یادگیری عمیق تر و کاربردی تر ترکیب می شوند. مثال دیگر این که مفهوم گونه های زیستی را از نگاه چند رشته بتوان بررسی کرد.

^۱ Curriculum integration

^۲ Discipline- based content design

^۳ Parallel discipline design

^۴ Multi-disciplinary

^۵ Interdisciplinary units

- مدل تلفیق روزانه^۱ که در آن موضوعات درسی بر اساس زندگی و علایق روزانه فراگیران در مدرسه طراحی می شوند. مثلاً اگر موضوع مورد بررسی کودکان خاک باشد، آن‌ها چیزهایی در مورد ترکیبات خاک، جانورانی که در خاک زندگی می کنند یاد می گیرند و در مرحله بعد از خاک رس اشکال هنری می سازند یا خاک را با آب یا رنگ ترکیب می کنند.
- برنامه کامل^۲ که آن هم بر اساس زندگی روزانه فراگیران و به صورت آزاد طراحی می شود. مثلاً در حالی که فراگیران در مورد معماری ساختمان چیزهایی می آموزند ممکن است در مورد مسایل قانونی و اداری ساختمان سازی دچار تعارض شوند و بخواهند در مورد جنبه های اداری یا فنی ساختمان نیز چیزهایی بدانند (جی کوبز، ۱۹۸۹).

۲- نقشه پردازی برنامه درسی

از نظر جی کوبز نقشه پردازی برنامه درسی روشی برای بازنگری و مرور برنامه درسی اجرا شده است که می تواند اطلاعات حاصل از آن به منابع داده های الکترونیکی در محیط های آموزشی نیز متصل شود. جی کوبز در آثار خود با عناوین «نقشه پردازی بزرگ مقیاس: تلفیق برنامه درسی و ارزشیابی در دوره عمومی آموزش و پرورش» (جی کوبز، ۱۹۹۷) و نیز «دستیابی به نتیجه با نقشه پردازی برنامه درسی» (جی کوبز، ۲۰۰۴) سعی در ارائه یک نقشه تفصیلی بزرگ از میدان کار یا اجرای برنامه درسی دارد تا از این طریق هر مدرسه ای بتواند نمای کلی برنامه درسی خود شامل محتوای درسی، مهارت ها و ارزشیابی ها و نیز پرسش های اساسی خود را درباره ی برنامه درسی در حال اجرا به تصویر بکشد. برخی از ایالت های آمریکا مانند ایالت داکوتای جنوبی نقشه پردازی برنامه درسی را با استفاده از کارکنان حرفه ای آموزش و پرورش اجرا کرده اند. برخی از ایالت ها نیز الگوی نقشه پردازی جی کوبز را به عنوان ابزاری جهت تعیین پیشرفت سالانه برنامه درسی مدارس که به ابزارهای آنلاین مجهز است به خدمت گرفته اند.

کلید اصلی نقشه پردازی جی کوبز این است که هر معلم آن چه را که در طول سال تحصیلی تدریس می کند وارد سیستم نقشه پردازی کند. در مقابل یک کمیته بیرونی و جدا در مورد درونداهایی که معلم وارد نقشه برنامه درسی کرده است تصمیم گیری می کند. اطلاعات ورودی معلمان از طریق برنامه های اینترنتی تحلیل و بازنمایی می شود به طوری که نقشه اجرای برنامه درسی برای همه کارکنان آموزش و پرورش در سطح ایالت یا منطقه قابل مشاهده است. این به مربیان اجازه می دهد که آن چه را که در برنامه درسی اجرا شده همه مقاطع آموزش و پرورش و در دروس همه ی پایه ها در حال رخ دادن است ببینند و در صورت نیاز در کارشان بازنگری کنند.

امروزه برخی از شرکت های تولید نرم افزار نقشه برداری را برعهده گرفته اند که در سراسر جهان به کار می روند. نقشه برداری برنامه درسی محدود به آمریکا نبوده و در بسیاری از مدارس مستقل و خصوصی مانند مدارس آی بی^۳، آی ای آر^۴، آی جی سی اس ای^۵، یا یا برخی مدارس عمومی در کشورهای آنگلو ساکسون آن را اجرا کرده اند.

۳- برنامه درسی قرن بیست و یکم

به اعتقاد جی کوبز برنامه های درسی مدارس هنوز نتوانسته اند دانش و مهارت های جهانی را به دانش آموزان منتقل کنند و فرهنگ های جهانی و مسایل بین المللی در قرن بیست و یکم به خوبی در برنامه های درسی منعکس نشده اند. جی کوبز به سنتی از دیدگاه برنامه درسی

^۱ Integrated – day model

^۲ Complete program

^۳ IB

^۴ AERO

^۵ IGCSE

آمریکایی به نام ضرورت گرایی^۱ بر می گردد که معتقد است نیازی ضروری به نسخه هایی از مدارس جدید و نسخه های تازه ای از برنامه های درسی در قرن پیش رو داریم. به عبارتی اولویت این است که مشخص کنیم که ضروری ترین برنامه های درسی کدام اند. از نظر جی کوبز (۲۰۱۰) برای ساخت نسخه های جدید مدرسه و ویرایش های جدید برنامه درسی دچار سه اسطوره شده ایم:

- اسطوره یک: روزهای خوب گذشته در مدارس هنوز هم به اندازه کافی خوبند. این اسطوره ای است که ما بزرگسالان درباره مدارس و برنامه های درسی قدیمی داریم. مدارس و برنامه های درسی که در گذشته خویش آن ها را تجربه کرده ایم و دوست داریم همان خاطرات دوران کودکی را برای کودکان خود دوباره زنده کنیم.
- اسطوره دوم: اگر همه شبیه هم بیاندیشیم نه بیشتر و کم تر از هم، آسوده تر خواهیم بود. چنین توهمی از فرهنگی ناشی می شود که ما را به آسودگی دعوت می کند تا چالش. در حالی که آموزش و پرورش باید ما را به سمت چالش های جدید، ایده های جدید و باورهای نو و تغییرات هدایت کند.
- اسطوره سوم: خلاقیت خیلی زیاد خطرناک است و هنر امری تجملی است. این اسطوره از آن جا ناشی شده است که تصور می کنیم دیگر نیازی به هنرمندان نداریم و به همین دلیل است که برنامه درسی هنر را در مدارس در حاشیه قرار داده ایم (ص ۱۷-۱۴).

از نظر جی کوبز (۲۰۱۰) نقشه های فعلی برنامه درسی همانند نقشه های قدیمی کره زمین قدیمی شده اند. اگر ما نقشه های جدید کره زمین را با نقشه های قدیمی مقایسه کنیم دچار تعجب می شویم. به همان نحو نیز، نقشه های جدید برنامه درسی حاوی مقیاس ها و جهت گیری های جدیدی هستند که ما را غافلگیر می کنند. اعضای گروه پژوهش و بازنگری برنامه درسی در قرن بیست و یکم باید به دقت رشته های علمی را که در نقشه های برنامه درسی به تصویر کشیده شده اند، از مهد کودک تا دانشگاه بررسی کنند (جی کوبز، ۱۹۹۷ و ۲۰۰۴). در مدل بازنگری نقشه پردازی برنامه درسی اعضای هیئت مدیره مدارس نیز باید به صورت منظم نقشه هایی را از لحاظ سازماندهی عمودی یا افقی بازنگری کنند تا امکان مسئله یابی و پژوهش در زمینه بازنگری برنامه درسی فراهم شود. در حالی که نیازهای فراگیران ما در قرن حاضر به شدت فزونی یافته است، فضا، امکانات، محتوای درسی و فناوری ها در مدارس بسیار قدیمی اند. چنان چه جی کوبز (۲۰۱۰) مدارس را به ماشین های زمانی که دانش آموزان را به گذشته می برند تشبیه کرده است:

اغلب دانش آموزان وقتی صبح ها وارد در ورودی مدرسه می شوند گویا در زمان [گذشته] سفر می کنند. در آستانه در ورودی احساس می کنند وارد نوعی زندگی شبیه سازی شده از دهه ۱۹۸۰ می شوند. آیا در پایان روز وقتی از مدرسه باز می گردند احساس نمی کنند که به قرن بیست و یکم باز گشته اند؟ به عنوان مربی چالش های ما در رابطه با نیازهای شاگردانمان در جهان به شدت در حال تغییر بسیار فزونی یافته است. برای این که از عهده این چالش ها برآییم نیازمند آنیم که خود را به یادگیرندگانی دوراندیش بدل کنیم تا به شکل عمیقی دیدگاه ها و رویکردهایمان را تغییر دهیم (ص ۷).

جی کوبز (۲۰۱۰) بازسازی و نوسازی برنامه های درسی مدارس را در استفاده از کامپیوتر یا فناوری های نوین آموزشی نقد می کند. از نظر او کامپیوتر فقط یک ابزار است و به جای این که سعی کنیم فقط از ابزارهای جدید استفاده کنیم باید به دنبال فعالیت های جدید و کنش های جدیدی در برنامه درسی باشیم. در این میان مهم ترین فعالیت برای به روز کردن برنامه های درسی داشتن یک نقشه دقیق و جدید از برنامه درسی در حال اجراست تا وضعیت موجود به خوبی ارزیابی شود. لذا می توان چنین ارزیابی کرد که مهم ترین فعالیت در برنامه درسی ارزشیابی وضعیت موجود روی نقشه برنامه درسی است. بدون ترسیم نقشه بزرگ برنامه درسی تصور تحول در برنامه درسی به سختی ممکن خواهد بود. کامپیوترها در ترسیم نقشه موجود برنامه درسی می توانند به ما یاری رسانند. با توجه به مطالبی که ذکر شد می توان هایدی جی کوبز را بزرگ ترین نقشه پرداز تاریخ برنامه درسی نامید.

جی کویز در حوزه عمل برنامه درسی نیز فعال بوده است. او رئیس طراحان برنامه درسی آمریکا، بنیان گذار و مدیر اجرایی موسسه نقشه پردازی برنامه درسی است و برای موسسات بین المللی مانند مدارس بین المللی شورای اروپا، موسسه مدارس خاور نزدیک در آتن کار کرده و چندین کار رسانه ای و تولید فیلم های آموزشی و نرم افزارهای آموزشی را نیز در کارنامه خود دارد.

منابع

- Jacobs, H. H. (۱۹۹۷). Mapping the Big Picture: Integrating Curriculum and Assessment K-۱۲, ASCD.
 Jacobs, H. H. (۱۹۹۸). The Teacher as Designer: Integrating the Curriculum". *International Schools Journal*, European Council of International Schools, ۱۸ (۱): ۲۲-۳۳.
 Jacobs, H. H. (۲۰۱۰). Curriculum ۲۱: Essential Education for a Changing World", ASCD, Alexandria.
 Jacobs, H. H. (۲۰۰۴). Getting Results with Curriculum Mapping, ASCD.
 Jacobs, H. H. (۱۹۹۷). Mapping the Big Picture: Integrating Curriculum and Assessment K-۱۲, ASCD.
 Jacobs, H. H. (۱۹۸۹). Interdisciplinary Curriculum: Design and Implementation." ASCD.

آثار منتشر شده جی کویز به ترتیب تاریخ

- Jacobs, H. H and Borland, J. H. (۱۹۸۶). The Interdisciplinary Concept Model: Theory and Practice, *Gifted Child Quarterly*, Fall ۱۹۸۶, pp. ۱۵۹-۱۶۳.
 Jacobs, H. H. (۱۹۸۸). A Case for Multiple Configurations", *Educational Horizons*, October, ۱۹۸۸.
 Jacobs, H. H. (۱۹۹۱). Planning for Curriculum Integration", *Educational Leadership*, Vol. ۴۹.
 Jacobs, H. H. (۱۹۹۷). *Redefining Assessment*, Social Studies handbook on Alternative Assessment, Prentice hall, Boston.
 Jacobs, H. H. (۱۹۹۸). The Teacher as Designer: Integrating the Curriculum. ECIS, *International Schools Journal*. Vol. ۱۸, No. ۱. November, ۱۹۹۸. pp. ۲۲-۳۳.
 Jacobs, H. H. (۱۹۹۷). Designing With Rigor: Crafting Interdisciplinary High School Curricula. *The High School Magazine*, Vol. ۴, March/April, ۱۹۹۷.
 Jacobs, H. H. (۲۰۰۳). Connecting Curriculum Mapping and Technology: Digital Forms Aid Data Analysis and Decision Making" ASCD, *Curriculum Technology Quarterly*. Vol. ۱۲, No. ۳. Spring ۲۰۰۳.
 Jacobs, H. H. (۲۰۰۴). Creating a Timely Curriculum: A Conversation with Dr. Heidi Hayes Jacobs". ASCD, *Educational Leadership*. Dec. ۲۰۰۳/Jan. ۲۰۰۴. pp. ۱۲-۱۷.
 Jacobs, H. H. (۲۰۰۶). *Active Literacy Across the Curriculum: Strategies for Reading, Writing, Speaking, and Listening*, Larchmont, NY. April ۲۰۰۶.